

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГА»**

Виконав: студент 2 курсу
групи UNZ1-M22
спеціальності 073 Менеджмент
Морозюк Сергій Миколайович

Керівник: **Поліщук Світлана Вікторівна**,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту
освіти, кандидат педагогічних наук

Рецензент: **Вержиховська Олена Миколаївна**,
доцент кафедри психолого-медико-
педагогічних основ корекційної роботи,
кандидат педагогічних наук

Кам'янець-Подільський – 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА.....	9
1.1. Поняття, сутність та значення професійного розвитку педагога.....	9
1.2. Функції управління процесом професійного розвитку педагога.....	20
1.3. Принципи управління процесом професійного розвитку педагога.....	26
1.4. Методи та моделі управління процесом професійного розвитку педагога.....	29
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	42
2.1. Загальні положення про центри професійного розвитку педагогічних працівників.....	42
2.2. Функції та завдання центрів професійного розвитку педагогічних працівників.....	48
2.3. Форми та методи діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників.....	52
РОЗДІЛ 3. РОЛЬ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УПРАВЛІННІ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІВ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНОЇ УСТАНОВИ «ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»).....	57
3.1. Аналіз діяльності Центру професійного розвитку педагогічних працівників Кам'янець-Подільської міської ради.....	57

3.2. Визначення ролі центру професійного розвитку педагогічних працівників в управлінні процесом професійного розвитку педагогів.....70

3.3. Шляхи підвищення ролі центрів професійного розвитку педагогічних працівників в управлінні професійним розвитком педагогів.....79

ВИСНОВКИ.....82

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....84

ДОДАТКИ.....100

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ЗПО – заклад позашкільної освіти

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

ІРЦ – інклюзивно-ресурсний центр

МОН – Міністерство освіти і науки

НУШ – Нова українська школа

УІРО – Український інститут розвитку освіти

ХОППО – Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ЦПРПП – Центр професійного розвитку педагогічних працівників

ВСТУП

Управління професійним розвитком учителя є соціально значущою проблемою в педагогіці, яка потребує усвідомлення, хоча її розв'язання ускладнюється тим, що навчати вчителя необхідно у процесі його професійної діяльності, опановуючи нові вимоги до сучасного педагога та до процесу навчання в умовах формування суспільства знань.

Проблема управління процесом професійного розвитку педагогів знайшла своє відображення у працях науковців: В. Андрущенко, Г. Ващенко, О. Вознюк, Г. Данилової, Г. Єльнікової, Л. Мартинець, С. Мірошника, І. Хоржевської та ін. Більшість з них засвідчують, що в сучасних умовах професія вчителя спонукає педагога вчитися все життя. [1, 3, 10, 15, 22, 49, 52, 129].

У сучасному світі, який характеризується швидкими змінами та непередбачуваністю, освіта відіграє ключову роль у формуванні конкурентоспроможної особистості, здатної до самореалізації та саморозвитку. Саме тому в центрі уваги освітньої політики стає питання забезпечення якості освіти, яке неможливе без постійного професійного розвитку педагогічних працівників.

Сьогодні в Україні основними заходами, спрямованими на створення умов професійного розвитку педагогів, є:

- оптимізація системи перепідготовки педагогів і підвищення їхньої кваліфікації;
- постійне підвищення якості, оновлення змісту та форм організації освітньої діяльності, створення інтегрованих навчальних планів і програм;
- забезпечення економічних гарантій для професійного розвитку педагогів;
- запровадження освітніх інновацій, новітніх технологій;
- підвищення соціального статусу вчителів.. [23, 37, 73, 75, 76].

Зважаючи на це, **актуальності набуває дослідження** щодо управління процесом професійного розвитку педагога.

Метою даної дипломної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних основ управління процесом професійного розвитку педагога, визначення ролі центрів професійного розвитку педагогічних працівників у професійному зростанні педагогів та напрацювання пропозицій щодо підвищення ефективності їх діяльності.

У відповідності до поставленої мети визначено такі **завдання дослідження:**

- обґрунтувати теоретико-методологічні основи управління процесом професійного розвитку педагога;
- проаналізувати організаційно-педагогічні умови діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників;
- дослідити роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників у професійному зростанні педагогів;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників в управлінні професійним розвитком педагогів.

Об'єкт дослідження: діяльність центрів професійного розвитку педагогічних працівників.

Предмет дослідження: управління процесом професійного розвитку педагога.

Гіпотеза дослідження.

Центри професійного розвитку педагогічних працівників можуть відігравати значну роль в управлінні процесом професійного розвитку педагогів, якщо:

- їхня діяльність буде спрямована на задоволення індивідуальних потреб і запитів педагогів, консультування з питань побудови індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогів;
- вони будуть надавати педагогам широкий спектр послуг, що сприяють їхньому професійному зростанню;
- вони будуть співпрацювати з іншими суб'єктами підвищення кваліфікації педагогів.

Методи дослідження:

- Аналітичний метод, який дозволив розглянути теоретичні основи управління професійним розвитком педагогічних працівників та охарактеризувати основні завдання та функції ЦПРПП.

- Емпіричний метод, який дозволив проаналізувати досвід роботи Центру професійного розвитку педагогічних працівників у Кам'янець-Подільській територіальній громаді та визначити роль ЦПРПП в управлінні процесом професійного розвитку педагогів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше проведено дослідження ролі центрів професійного розвитку педагогічних працівників у професійному зростанні педагогів.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані для розробки теоретичних основ управління процесом професійного розвитку педагогічних працівників.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для вдосконалення діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників.

База дослідження. Дослідження проводилося на базі комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Кам'янець-Подільської міської ради».

Апробація результатів дослідження. Матеріали дипломної роботи обговорювалися:

- на засіданні ради директорів ЦПРПП Хмельницької області у форматі круглого столу з питання «Консультавання як напрям діяльності ЦПРПП: планування та визначення траєкторії професійного розвитку педпрацівника» (м. Хмельницький, 21 лютого 2023 року), тема доповіді «Роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників у вибудові педагогічними працівниками траєкторії професійного розвитку»;

- Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інновації в освіті: закономірності, тренди, потреби» (м. Кам'янець-Подільський, 28 березня

2023 року), тема доповіді «Роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників в процесі професійного зростання педагогів»;

- колегії управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради (16 червня 2023 р.), тема доповіді «Про забезпечення науково-методичної підтримки професійного розвитку педагогічних працівників Кам'янець-Подільської територіальної громади».

Публікації:

1. Морозюк С. М. Роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників у процесі професійного зростання педагогів // Інновації в освіті: закономірності, тренди, потреби: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. 28 березня 2023 року [Електронний ресурс] / [редкол. І. О. Кучинська та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. – С.233-237.

Структура дипломної роботи зумовлена метою та завданнями дослідження. Загальний обсяг роботи – 104 сторінки. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 133 найменувань, 17 рисунків, 1 додатка (на 5 сторінках).

ВИСНОВКИ

Сьогодення диктує численні виклики, які вносять зміни в життя людини та її професійну діяльність. Сучасний етап розвитку освітнього простору суспільства характеризується системним реформуванням, модернізацією, підтримкою інноваційного розвитку, переходом до неперервного навчання не тільки як до перспективного напрямку, а і як до зовсім нової парадигми освіти. В рамках аналізу науково-теоретичної літератури, яка була представлена в першому розділі роботи, були розглянуті теоретичні аспекти управління процесом професійного розвитку педагога. Професійний розвиток педагогів – це процес росту освітнього потенціалу особистості вчителя, який організаційно забезпечений діяльністю центру професійного розвитку педагогічних працівників і відповідає потребам особистості і суспільства в цілому.

В другому розділі теоретичної частини дослідження були розглянуті організаційно-педагогічні умови діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників. Управління професійним розвитком педагогічних працівників необхідно розглядати як один з важливих аспектів педагогічного менеджменту. Управління професійним розвитком педагогів – це процес цілеспрямованої реалізації в освітніх установах стратегії управління, яка націлена на формування компетенцій педагогів. На основі вивчених в даній роботі теоретичних і практичних досліджень можна стверджувати, що управління професійним розвитком педагога здійснюється шляхом виконання функцій та завдань центрами професійного розвитку педагогічних працівників через відповідні форми та методи їх діяльності.

У третьому розділі було вирішено актуальне наукове завдання щодо дослідження ролі центрів професійного розвитку педагогічних працівників в управлінні процесом професійного розвитку педагогів на прикладі діяльності комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Кам'янець-Подільської міської ради». Аналіз діяльності Центру підтвердив, що

центри професійного розвитку педагогічних працівників є важливим інструментом у сприянні професійному зростанню педагогів.

Управління процесом професійного розвитку педагогів будується з урахуванням:

- специфіки його професійної діяльності, важливими рисами якого є практико-орієнтована, індивідуальна і творча направленість;
- особистісно-професійні особливості їх діяльності;
- відповідність програмного забезпечення розвитку професійної компетентності педагогів меті і змісту професійного зростання.

В практичній частині дослідження було проведено анкетування з метою вивчення ефективності роботи Центру та його ролі у професійному розвитку педагогів.

Підвищення якості освіти потребує компетентного управління, індивідуального підходу до педагога, якісно і змістовно побудованої і реалізованої моделі управління процесом професійного розвитку педагога.

Аналіз результатів здійсненого дослідження засвідчив високу оцінку з боку педагогічних працівників діяльності центрів професійного розвитку, в ході якої забезпечується доступ педагогів до актуальних знань та практичних навичок; підтримка та консультування педагогів у процесі їхнього професійного розвитку; створюються умови для професійного самовдосконалення педагогів.

На основі опрацьованого теоретичного матеріалу, отриманих результатів дослідження, розроблено рекомендації щодо вдосконалення діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників, виконання яких сприятиме підвищенню ефективності діяльності центрів професійного розвитку педагогічних працівників в управлінні процесом професійного зростання педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.П. Світанок Європи: проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття / В. П. Андрущенко. – К. : Знання України, 2011. – 1009 с.
2. Богданова І.М. Модульний підхід до професійно-педагогічної підготовки вчителя: Монографія. – Одеса: Маяк, 1998. – 284 с. 5. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації (підготовка вчителя до формування виховуючих відносин з учнями). Навч.-метод. посіб. – К.: ІЗМН, 1996. – 232 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
4. Бех І. Особистісно-зорієнтоване виховання: шлях реалізації // Рідна школа. – 1999. – № 12. – С.13–16 ; 2000. – №1. – С.10–12.
5. Блінов О. А. Особливості організації проведення психологічного тренінгу. *Вісник. Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Серія: Психологічні науки.* Київ : КиМУ, 2008. Випуск 12. С. 9–23.
6. Бодров В. А. Психологія професійної придатності: навчальний посібник для вузів [Електроний ресурс] / В. А. Бодров. – М. : ПЕР СЕ, 2001. – 511 с. – (Сучасна освіта). – URL.: <http://socio.125mb.com/razvitielichnosti-professionala-25989.html>
7. Бондарчук О. І. Аналіз впливу змін в організації на розвиток особистості керівників та працівників освітніх організацій / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук [та ін.] // Психологічні особливості діяльності освітніх організацій в умовах соціально-економічних змін : монографія. – Київ : Міленіум, 2008. – С. 310–334.
8. Буренко В.М. Андрагогічний підхід до професійної перепідготовки вчителя гуманітарного профілю : автореф.дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Київ, 2005. 22 с.
9. Василенко Н.В. Технологія організації самостійної роботи в системі безперервного навчання педагогічних працівників.
URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2880

10. Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори. – Дрогобич: Відродження, 1997. – 214 с.
11. Ващенко Г. Праці з педагогіки і психології. – К.: Школяр – Фада ЛТД, 2000. – 416 с.
12. Вишневський, О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. / Омелян Вишневський. – Вид. 2-ге, доопрац. і доп. – Дрогобич: Коло, 2006. – 326 с.
13. Величко О.В. Актуальні аспекти розвитку освіти в Україні: економіка, професійна підготовка, дистанційне навчання : монографія / О. В. Величко, Л. Л. Ляхоцька, О. М. Гедиш [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Олійника. – Київ : НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти» ; Донецьк : Світ книги, 2012. – 185 с.
14. Волкова Н. Педагогіка. – К.: Вид. центр «Академія», 2001. – 576 с.
15. Вознюк О. В. Інтегративний підхід до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін [Електронний ресурс] / О. В. Вознюк, О.А. Дубасенюк // Науковий часопис НПУ імені М.М. Драгоманова. – К., 2010. – Вип. 12 (22). – С. 17–20. – (Серія 16 «Творча особистість»). – URL: <http://eprints.zu.edu.ua/8418/1/>.
16. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. пос. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
17. Гома В. В. Управління процесом професійного розвитку вчителів [Електронний ресурс] / В. В. Гома URL: <https://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp22/7/goma-v.v..pdf>.
18. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. – К., Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. — 278 с.
19. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К., 1997. – 376 с.
15. Гуманітаризація загальної середньої освіти. Проект концепції / Авт. С.У. Гончаренко, Ю.І. Мальований. – К., 1994. – 36 с
20. Гулай О.І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти [Електронний ресурс] / О. І. Гулай // Вісник Національної академії Державної

прикордонної служби України. – 2009. – № 2. – (Серія «Педагогічні науки»). – URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/e-journals/Vnadps/2009_2/09goinpo.pdf.

21. Гусєв В. Публічне управління неперервною освітою в мережі закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах суспільних реформ в Україні [Електронний ресурс] / В. Гусєв. – 2017. – URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/1_2017/%D0%93%D0%A3%D0%A1%D0%95%D0%92.pdf.

22. Данилова Г.С. Педагогічний професіоналізм у контексті акмеології / Г.С. Данилова // Педагогічна освіта : теорія і практика. Психологія і практика : зб. наук. праць. – К. : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2006. – №5. – С. 74–80.

23. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 року № 672. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF>

24. Дмитренко Г. А. Управління якістю професійної освіти: підготовка конкурентоспроможних випускників : монографія / Г. А. Дмитренко, В. В. Медведь, С. В. Мудра. – Київ – Севастополь : Мисте, 2013. – 336 с.

25. Єльнікова Г.В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : монографія / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова [та ін.] ; за заг. ред. Г. В. Єльнікової. – Чернівці : Технодрук, 2009. – 572 с.

26. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія / Г. В. Єльнікова. – К. : ДАККО, 1999. – 303 с.

27. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. – URL:http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3058/1/історія_педагогіки.pdf

28. Зязюн І.А. Молодь напередодні ХХІ століття // Цінності освіти і виховання. – К., 1997. – С. 43–47.

29. Калінін В. О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вадим Олександрович Калінін. – Житомир, 2005. – 20 с. 111.

30. Кириченко М. О. Наукові засади та функції компетентного менеджменту у загальноосвітньому навчальному закладі: монографія / М. О. Кириченко, В. І. Маслов. – Луцьк : ВІППО, 2015. – 188 с.
31. Клокар Н. І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти / Наталія Іванівна Клокар. // Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки. – 2018. – №6. – С. 94–109.
32. Клокар Н. І. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти регіону на засадах диференційованого підходу : монографія / Н. І. Клокар. – Київ : Ніка-Прінт, 2010. – 528 с
33. Клочко А. О. Упровадження системи моніторингу якості професійної підготовки фахівців / А. О. Клочко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». – Київ : Гнозис, 2016. – Т. 7(67), вип. 36 (дод. 1). – С. 196–204.
34. Концептуальна модель розвитку науково-методичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ в системі неперервної післядипломної освіти : монографія / О. П. Ситніков, І. Є. Сілаєва, М. П. Загорний, С. С. Шевчук ; за заг. ред. О. П. Ситнікова. – Донецьк : Ін-т післядип. освіти інж.-пед. працівників ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2011. – 150 с.
35. Ковальчук В. Професійний розвиток учителів: зарубіжний досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/porivnyalnapedagogika/485-profesijnij-rozvitok-uchiteliv-zarubizhnij-dosvid>
36. Красноштан І. В. Інноваційні технології навчання : словник-довідник / І. В. Красноштан, М. І. Пашенко, В. В. Макарчук. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – 194 с.
37. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – 2016. – URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
38. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики: колективна монографія / Н. М. Бібік [та ін.] / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.

39. Кращі практики управління освітою в громадах. База даних. – URL: <http://wiki.sklinternational.org.ua/>
40. Кремень В. Про «Дитиноцентризм», або Чому освіта України потребує структурних змін. *Щоденна всеукраїнська газета «День»*. 2009. № 210 (3130). 19 листопада. С. 1–6.
41. Кремень В. Г. Освіта України за роки незалежності: стан, факти, події / за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Вища шк., 2001. – 159 с.
42. Крижко В. В. Теорія і практика менеджменту в освіті: навч. посіб. / В. В. Крижко. – 2-ге вид., допов. – К. : Освіта України, 2005. – 256 с
43. Куцевол О. М. Використання методу case-stady у форматі підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури. *Збірник наукових праць Нац. Академ. Держ. Прикордон. служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2017. № 4. С. 230–243.
44. Кучинська І. О. Професійна компетентність науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти: ключові орієнтири, завдання й результати / Педагогічна освіта : теорія і практика. Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАНП України [гол. ред. Лабунець В.М.]. Вип.24 (1-2018). Ч.1. Кам'янець-Подільський, 2018. С. 151.
45. Лабудько С.П. Компетентнісний підхід до вибору педагогічних технологій у системі професійної освіти / С. П. Лабудько // Професійна освіта : методологія, практика, інновації : матеріали регіон. наук.-практ. конф. – Суми : РВВ СОІШПО, 2007. – С. 90-94.
46. Левківський М. В. Історія педагогіки: навч.метод. посібник. – 4-те вид., – К.: Центр учбової літератури, 2011.
URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levkivskyi_Mykhailo/Istoriia_pedahohiky.pdf
47. Луговий В.І. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні (теоретико-методологічний аспект): Автореф. дис. ...д-ра. пед. наук: 13.00.01. – К.,1995. – 48 с

48. Ляхоцька Л. Л. Використання сервісів мережі Інтернет в управлінні освітніми закладами / Л. Л. Ляхоцька, О. М. Самойленко // Технології впровадження освітньої політики : навч.-метод. матеріали для підготовки керівників освіти район. (міського) рівня : навч. посіб. ; за наук. ред. Л. М. Ващенко, В. В. Олійника. – Київ : НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2010. – 120 с. – С. 76–91
49. Мартинець Л. А. Особливості управління професійним розвитком учителів [Електронний ресурс] / Л. А. Мартинець. – 2016. – URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17855/1/Martynec.pdf>.
50. Мартинець Л. Управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів: сучасний стан та проблеми. Навчання і виховання обдарованої дитини. 2017. Вип. 1. С. 8-16.
51. Махия Т. А. Медіакомпетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу / Т. А. Махия // Керівник нової української школи: світоглядно-професійні орієнтири : зб. наук. пр. ; [редкол.: В. П. Андрущенко, В. П. Бех, О. В. Алейнікова, Л. М. Калініна, Н. В. Крохмаль, В. В. Олійник та ін.]; МОН України, НАПН України, Асоціація керівників шкіл України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 175 с. – С.100-103.
52. Мірошник С. І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи. – URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4133
53. Мешко Г. М., Мешко О. І. Управління професійним розвитком учителів у закладі загальної середньої освіти. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».2023. Вип.1 (52). С.110–114.
54. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник: 5-е видання, доповнене і перероблене. – К., 2007. – 656 с.
55. Морозова М. Е. Теорія та практика управління професійним розвитком науково-педагогічних та педагогічних працівників в умовах трансформаційних змін в освіті : кол. монографія / Є. Р. Чернишова, Л. М. Колосова, Н. В. Любченко,

М. Е. Морозова ; за наук. ред. Є. Р. Чернишової. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 296 с.

56. Набок М. В. Оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону: теорія та технологія : монографія / М. В. Набок. – Київ : Пед. думка, 2013. – 218 с.

57. Нагачевська З. І., Джус О. В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР “бакалавр”: навчально-методичний. – Івано-Франківськ: «НАІР», 2014. – URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2121.pdf>

58. Нагорний В. В., Нагорна Н. О., Сінченко Д. М. Інтерактивна лекція як сучасна форма викладання дисципліни у вищій школі. Актуальні питання підготовки майбутніх фармацевтичних та медичних фахівців в умовах сучасної освіти : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практичної конференції, 15 лютого – 24 березня 2016. Житомир, 2016. С.187-189.

59. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти. Київ, 2016. 34 с.

60. Ніколенко Л. Модернізація післядипломної педагогічної освіти в контексті особистісно орієнтованого підходу / Л. Ніколенко // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – №2. – С.38–41.

61. Овчарук О.В. Компетентності як ключ до формування змісту освіти // Стратегія реформування освіти України. - Київ.: К.І.С.2003. – 295 с.

62. Огієнко О.І. Акмеологічний підхід у контексті освіти дорослих [Електронний ресурс] / О. І. Огієнко // Філософські, психологічні, аксіологічні контексти педагогічної майстерності. – URL: / <http://lib.iitta.gov.ua/6043/1.pdf>.

63. Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу : монографія / [Г. Д. Щекатунова, В. В. Тесленко, К. В. Гораш та ін.] ; за наук. ред. Г. Д. Щекатунової. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 264 с. 64 Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України Серія: педагогічні науки

64. Отич О. М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти: монографія / О. М. Отич ; за наук. ред. І. А. Зязюна. – Чернівці : Зелена Буковина, 2008. – 440 с.
65. 11. Павлюк Р. О. Креативність як складова частина професійної підготовки / Р. О. Павлюк. – К. : Наукова думка, 2007. – 325 с.
66. Пащенко М. І. Педагогіка: навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / М. І. Пащенко, І. В. Красноштан. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – 269 с.
67. Педагогіка / За ред. Ярмаченка М. – К.: Вища школа, – 1986. – 544 с
68. Педагогічна творчість і майстерність : хрестоматія / укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – 168 с.
69. Підвищення кваліфікації: роз'яснення. // Освіта України. – 2020. – №11. – С. 7.
70. Підвищення кваліфікації: роз'яснення. // Освіта України. – 2020. – №17. – С. 5.
71. Поліщук С. В. Інноваційний розвиток вітчизняної освітньої системи в умовах незалежності і демократизації суспільства. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, (27). 2019. С. 82-87.
72. Поніманська Т. І. Готовність до педагогічних інновацій контексті гуманістичної педагогіки / Поніманська Т. І. // Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні : наукові записки. – Рівне : РДГП, 1999. – Вип. 5. – С. 10–15.
73. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21 серпня 2019 року № 800 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
74. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 27.12.2019 № 1133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1133-2019-%D0%BF>

75. Про вищу освіту. Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII зі змінами. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

76. Про освіту. Закон України від 05 вересня 2017 № 2145-VIII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

77. Про повну загальну середню освіту. Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

78. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 03.08.2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

79. Про створення комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Кам'янець-Подільської міської ради» : рішення 97 сесії Кам'янець-Подільської міської ради VII скликання від 08.09.2020 р. № 16/97.

URL: https://onedrive.live.com/view.aspx?resid=ECE43D51F9A9D478!57616&cid=ec e43d51f9a9d478&authkey=!AOz_i4NhGP4CktY&CT=1702671916796&OR=ItemsView

80. Про організацію роботи освітнього стартапу «Щоденник педагога – траєкторія професійного розвитку» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 25.01.2023 р. №6.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1eFb3gToq7BPXm2Lu3E3fs5bcTwQ4oYJU/view>

81. Про підсумки роботи освітнього стартапу «Щоденник педагога – траєкторія професійного розвитку» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 01.11.2023 р. № 32.

URL: https://drive.google.com/file/d/1vchVyGE_G2YFvaDLIK7C2ghT02ExfIgw/view

82. Про організацію курсу професійної майстерності «Soft Skills: універсальні навички європейського рівня» для педагогів ЗЗСО та ЗПО у 2023 р. : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 06.09.2023 р. № 22.

URL: https://drive.google.com/file/d/1P6KRw_ctzitzBTAYU7V3WHwvnWcClzjM/view

83. Про організацію роботи Школи педагогічної майстерності молодого педагога «Професійна компетентність педагога: складові успіху» у 2022 році: наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 31.01.2022 р. № 6.

URL: https://drive.google.com/file/d/11ejRVLR31z4T5zZdB4abQsB8MdT6_Ucl/view

84. Про підсумки навчання 1 групи Школи педагогічної майстерності молодого педагога «Професійна компетентність педагога: складові успіху» у 2022 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 10.06.2022 р. № 9.

URL: https://drive.google.com/file/d/18f1BwyKs55ea6qEKs2_YJPIV9c1G0tiZ/view

85. Про підсумки навчання 2 групи Школи педагогічної майстерності молодого педагога «Професійна компетентність педагога: складові успіху» у 2022 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 02.12.2022 р. № 18.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1-sD4oQFKRIq1qw9NH1IH9hScEkQjme2w/view>

86. Про організацію роботи онлайн-школи «Інформаційно-цифрова компетентність сучасного педагога: від теорії до практики» у 2021 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 18.03.2021 р. № 7.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1a4zakKD-xD-IGFESBuhHizKzfzyqcB7I/view>

87. Про підсумки роботи онлайн-школи «Інформаційно-цифрова компетентність сучасного педагога: від теорії до практики» у 2020-2021 н. р.: наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 01.06.2021 р. № 10.

URL: https://drive.google.com/file/d/1e_B7Wd8EHlCx6p97MgSFED3pOGsL6VT7/view

88. Про підсумки роботи II етапу онлайн-школи «Інформаційно-цифрова компетентність сучасного педагога: від теорії до практики» у 2021 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 21.12.2021 р. № 17.

URL: https://drive.google.com/file/d/1eUqx CZnXFjlAJECbDkJ2Lrz_5MoBQSyq/view

89. Про організацію роботи онлайн-школи «Інформаційно-цифрова компетентність сучасного педагога: від теорії до практики» у 2022 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 10.01.2022 р. № 2.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1feXFBYfUfw6CbSddgf4kHPEuZViy9duN/view>

90. Про підсумки роботи онлайн-школи «Інформаційно-цифрова компетентність сучасного педагога: від теорії до практики» у 2021-2022 н. р. : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 18.05.2022 р. № 8.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ophtKg-nLGqEELTWmWTUpR86D2ZK-dAE/view>

91. Про підсумки роботи онлайн-школи «Інформаційно-цифрова компетентність сучасного педагога: від теорії до практики» у 2022-2023 н. р. : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 19.12.2022 р. № 20.

URL: https://drive.google.com/file/d/1de43yK_Iot9lCvH6kaIZZddogPoqPVTc/view

92. Про організацію навчального міні-курсу «Диджиталізація освітнього процесу в ЗДО» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 03.01.2023 р. № 2.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1P0lBHWGPanKx5yy3HNxAK539h9ceX8PT/view>

93. Про організацію навчального міні-курсу «Диджиталізація освітнього процесу в ЗЗСО та ЗПО» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 04.01.2023 р. № 3.

URL: https://drive.google.com/file/d/1YHZpxnPbMCSHRuEZsdxfaAzBLiY0_xhG/view

94. Про проведення інформаційного консалтингу «2021-2022 н. р.: нові підходи, нові можливості» : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 30.06.2021 р. № 13.

URL: https://drive.google.com/file/d/1_LolgnI5ozf3uiW5w09m5Me5i8L1Veyq/view

95. Про проведення інформаційного консалтингу «2023/2024 н. р.: стратегії якісної освіти» : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 23.08.2023 р. № 19.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1aovV7fRl3HE0-EQ1kNhVWHZgQEM6gp2e/view>

96. Про проведення науково-практичної онлайн-конференції «Інноваційні трансформації освітнього простору: підходи, методики та технології» : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 06.09.2021 р. № 14.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ddWCb90LgYJutKERlYy9EN5x26fZbzJK/view>

97. Про підсумки проведення науково-практичної онлайн-конференції «Інноваційні трансформації освітнього простору: підходи, методики та технології» : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 07.10.2022 р. № 14.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1gZ3cmQwvd1sc-s4AautD94hqIJVaIhJc/view>

98. Про проведення благодійної науково-практичної онлайн-конференції «Інноваційні трансформації освітнього простору: підходи, методики та технології» : спільний наказ управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради та КУ «ЦПРПП КПМР» від 25.09.2023 р. №№ 95 / 24.

URL: https://drive.google.com/file/d/1iq3HLIKPlqo_cvOqSveCr-v3VJ8jyd82/view

99. Про організацію навчального вебінару «Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) та критерії їх визначення» для педагогів закладів освіти у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 15.02.2023 р. № 7.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1jjRhs757O2N91o5ONIkWIncsPGtzTgtS/view>

100. Про підсумки роботи навчального вебінару «Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) та критерії їх визначення» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 06.03.2023 р. № 10.

URL: https://drive.google.com/file/d/12IXUFWfZcGGgdmTbrf1MfWCtxl_wZJOv/view

101. Про проведення тренінг-курсу з протидії булінгу «ЗНАЮ – РОЗПІЗНАЮ – ВМІЮ – ЗАПОБІГАЮ» у 2022 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 10.01.2022 р. № 5.

URL: https://drive.google.com/file/d/1roYRk-0f7TUN9XP2se_uoGkbQ2J04kcL/view

102. Про організацію семінару для педагогічних працівників ЗДО «Емоційне благополуччя та психосоціальна підтримка дітей дошкільного віку в умовах кризи» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 23.10.2023 р. № 29.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1pCOtDx1Zjyz8ub-6mf7d4XmUUIL1EYZY/view>

103. Про організацію семінару-тренінгу для педагогічних працівників ЗЗСО «Перша психологічна допомога дитині в кризовій ситуації» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 14.11.2023 р. № 35.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1q2ekfh884e1aDwbvEQ0foA5aATnb4BmX/view>

104. Про організацію вебінару для педагогічних працівників ЗДО «Партнерська взаємодія та підтримка батьківства в умовах кризи» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 30.11.2023 р. № 40.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1B2ap3WH0KqSqCIJpr4d2N5wAdJ8mDmVq/view>

105. Про організацію інформаційно-методичного курсу «Психолого-педагогічна підтримка дітей, батьків та педагогів в умовах надзвичайної ситуації» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 28.09.2023 р. № 27.

URL: <https://drive.google.com/file/d/18WGMgn5PYOTRRyynOWqffLNYAPq7y7Tj/view>

106. Про підсумки роботи інформаційно-методичного курсу «Психолого-педагогічна підтримка дітей, батьків та педагогів в умовах надзвичайної ситуації» у 2023 році : наказ КУ «ЦПРПП КПМР» від 22.11.2023 р. № 36..

URL: <https://drive.google.com/file/d/1p9UWXENn35xcQfa3QNsfX6XW2ce2KDFj/view>

107. Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організація системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах реформування: наказ Міністерства освіти і науки України від 06.03.2019 р. № 322.

URL: <https://drive.google.com/file/d/111QD2IoJi6sI9dNp6CSD9Ou4wFbA3huj/view>

108. Протасова Н. Андрагагічна ідея і післядипломна освіта : постановка проблеми / Н. Протасова.//12. Психологічний словник [Електронний ресурс]. –

URL: www.book.od.ua

109. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затверджений наказом Міністерства освіти і науки від 23.12.2020 №2735

110. Про центри професійного розвитку педагогічних працівників. Лист МОН № 1/9-466 від 21.08.20 року – URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76062/

111. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. – Х.: Прапор, 2009. – 672 с.

112. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності : Монографія. – К., 1997. – 79 с.
113. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку педагогів : рух до концептуальної карти [Електронний ресурс] / Л. Пуховська // Порівняльна професійна педагогіка : науковий журнал. – 2011. – № 1. – URL: (<http://khnu.km.ua/root/res/2-7001-31.pdf>.) <http://lib.iitta.gov.ua/2564/1>
114. Пуцов В. І. Особливості навчання дорослої людини : навчальний посібник / В. І. Пуцов, Л. Я. Набока. – К. : ЦППО АПН України, 2004. – 56 с.
115. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. – Х.: Вид. група «Основа», 2005. 96 с. – (Б-ка журн. «Управління школою»; вип. 8(32)).
116. Самойленко О. М. Використання вебінарів у освіті : метод. посіб. / О. М. Самойленко. – Київ : НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2011. – 48 с.
117. Семиченко В. А. Психологічні аспекти професійної підготовки і післядипломної освіти педагогічних кадрів / В. А. Семиченко // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – №1. – С. 54–57.
118. Сергеева Л. М. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти монографія / Л. М. Сергеева ; за заг. ред С. О. Сисоевої. – Київ : КІМ, 2008. – 424 с. – С. 342–352.
119. Сергеева Л. М. Як стати майстерним педагогом : навч.-метод. посіб. / В. І. Ковальчук, Л. М. Сергеева, А. О. Молчанова. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : Арт. Економі, 2011. – 184 с.
120. Синенко С. І. Розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах Західної Європи (Англія, Франція, Німеччина): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. І. Синенко. – К., 2002. – 21 с.
121. Ситніков О. П. Компетентнісний підхід в системі неперервної професійної освіти / О.П. Ситніков //Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти» ; голов.ред. В. В. Олійник ; редкол. О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – Київ : АТОПОЛ ГРУП, 2016. – Вип. 2(31). – 140 с. – С. 112–(Серія «Педагогічні науки»).

122. Скрипник М. Шанси та ризики для методичної роботи після створення центрів професійного розвитку педагогічних працівників: обмежений песимізм. URL :

https://lib.iitta.gov.ua/722607/1/%D0%A1%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A8%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8_%D0%B9_%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BEi_%D

123. Снісаренко О. С. Реалізація особистісно орієнтованих технологій у післядипломній педагогічній освіті / В. П. Андрущенко, В. І. Луговий, О. С. Снісаренко [та ін.] // Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах : монографія. – Київ : Пед. думка, 2008. 256 с. – П. 2.4. – С.122-130.

124. Сорочан Т. М. Розвиток професіоналізму керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» / Т. М. Сорочан // Керівник нової української школи: світоглядно-професійні орієнтири : зб. наук. пр. ; [редкол. : В. П. Андрущенко (голова), В. П. Бех, О. В. Алейнікова, Л. М. Калініна, Н. В. Крохмаль, В. В. Олійник та ін.] ; МОН України, НАПН України, Асоціація керівників шкіл України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 175 с. – С. 153-158.

125. Сухенко Я. В. Індивідуальна освітня траєкторія: аналіз феномену у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях / Я. В. Сухенко // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України ; за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. – Вип. 38. – С. 371-383

126. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти : монографія / Г. В. Єльнікова, В. І. Маслов, А. І. Чміль

[та ін.] ; за заг. ред. Г. В. Єльнікової. – Київ: НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», ЦППО, 2009. – 300 с

127. Тимошко Г.М. Сучасні погляди на розвиток організаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу / Г.М. Тимошко // Керівник нової української школи: світоглядно-професійні орієнтири : зб. наук. пр. ; [редкол. : В. П. Андрущенко (голова), В. П. Бех, О. В. Алейнікова, Л. М. Калініна, Н. В. Крохмаль, В. В. Олійник та ін.] ; МОН України, НАПН України, Асоціація керівників шкіл України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 175 с. – С.141-144.

128. Федоров Г. В. Системний підхід до управлінської діяльності керівника начальних закладів у ринкових умовах: монографія / Г. В. Федоров. – Київ : Дорадо Друк, 2012. – 240 с.

129. Хоржевська І. М. Професіоналізм та професійний розвиток особистості [Електронний ресурс] / І. М. Хоржевська // Наукові праці. Державне управління. – URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

130. Центри професійного розвитку педагогів. // Освіта України. – 2020. – №30. – С. 2.

131. Шатун В. Т. Основи менеджменту: Навч. посіб. /В.Т. Шатун. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.

132. Ямполь Ю. В., Поліщук С. В. Умови реалізації науково-методичного супроводу професійно-методичного розвитку педагогів закладу загальної середньої освіти. Publishing House «Baltija Publishing». 2023. С. 133-137.

133. Ярошук Л. Історія педагогіки : навч.-метод. комплекс. – URL: <http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/273/1/Yaroshchuk%20L.H.%20Istoriya%20pedagogiky.pdf>